

Recreational opportunities for tourism workers

Turizmusban dolgozók rekreációs lehetőségei

Section editor / Rovatszerkesztő:

Szilvia Beke

GFE, Egészség- és Szociális Tudományi Kar,
Egészségturizmus tanszék
beke.szilvia@gfe.hu

¹ Szilvia Beke

GFE, Egészség- és Szociális Tudományi Kar,
Egészségturizmus tanszék
beke.szilvia@gfe.hu

² Dominika Mihuca

Gál Ferenc Egyetem Egészség- és Szociális
Tudományi Kar, egészségügyi szervező
mihuca.dominika.00@gmail.com

Authors / Szerzők: **Szilvia Beke** ¹, **Dominika Mihuca** ²

Received: 18 June 2024 | Revised: 16 July 2024 | Accepted: 13 August 2024 | Published: 30 August 2024

Abstract Currently, balancing quality leisure time with maintaining work productivity has become increasingly crucial. There are many forms of recreation, both physical and mental.

In relation to quality leisure time and travel, numerous studies have examined guest expectations upon arriving at a destination and the prevailing preferences in different areas. However, much less attention is given to whether the employees, who work during the week to ensure guests have a pleasant experience, have opportunities to recharge properly. Additionally, it is seldom discussed whether employers prioritize preventing burnout among their staff.

This study addresses this issue through a quantitative survey conducted among tourism professionals in a city known for its health tourism. The survey was carried out from September 29 to October 10, 2023, and received a total of 131 responses. The data were processed and analyzed using Microsoft Excel.

The results indicate that workers in the tourism sector also seek opportunities to recharge, often preferring active pursuits such as cycling, hiking, and training. Moreover, employers generally have a positive attitude towards this need. However, employer-provided programs are typically focused on team-building activities, which employees do not always find desirable.

Keywords: recreation, tourism, workers in tourism, leisure time

Absztrakt A minőségi szabadidő eltöltés és ezzel együtt a munkaképesség megőrzése egyre meghatározóbb tényezővé vált. A rekreációnak rendkívül sok formája közismert, legyen az akár fizikai vagy szellemi.

Hasonlóképpen a minőségi szabadidő-eltöltés és az utazás kapcsán számtalan vizsgálat történt már arról, hogy milyen elvárásokkal érkezik egy vendég az adott desztinációba, illetve, hogy mely területeken milyen preferenciák érvényesülnek. Ezzel szemben jóval kevesebb szó esik arról, hogy azon személyek, akik a hétköznapiakban azért dolgoznak, hogy a desztinációba érkező vendégek jól érezzék magukat, vajon kapnak-e lehetőséget a megfelelő feltöltődésre, illetve fontosnak tartja-e maga a munkáltató is azt, hogy a szervezetében dolgozó kollégák ne éjjenek ki a mindennapok „mókuskerekében”.

A szerzők ezt a kérdést igyekeznek körbejárni, alapvetően az egészségturizmus egy meghatározó városának, turisztikai ágazatában dolgozó szakemberei körében végzett kvantitatív vizsgálat, melyre 2023.09.29-10.10. közötti időszakban került sor. Összesen 131 kitöltés érkezett, az adatok feldolgozása és elemzése a Microsoft Excel program segítségével valósult meg.

Az eredmények alapján arra lehet következtetni, hogy a szektorban dolgozók is igyekeznek lehetőséget találni a megfelelő feltöltődésre, mely során elsősorban az aktív lehetőségeket részesítik előnyben, mint a kerékpározás, kirándulás. Sőt legtöbb esetben a munkáltatók részéről is pozitív a hozzáállás, utóbbi területen elsősorban csapatépítési célzatú programok jelennek meg, mellyel nem feltétlen akarnak élni a dolgozók.

Kulcsszavak: rekreáció, turizmus, turizmusban dolgozók, minőségi szabadidő

Bevezetés

Hazánk lakosságának egészségi állapota és halmozási mutatói jól prezentálják, hogy a népesség életmódja korántsem nevezhető ideálisnak (Beke, 2017). A táplálkozás, és a mindennapi mozgás mellett kulcsfontosságú az is, hogy a rekreáció nyújtotta lehetőségekkel mennyire tudunk élni. Ha a rekreáció fogalmát nézzük, akkor a megfogalmazások közös pontjaként lehet kiemelni azt, hogy a szabadidő minőségi eltöltése mellett a teljesítőképesség „újra alkotása” a legfőbb cél. Alábbiakban Fritz Péter megfogalmazása kerül kiemelésre, mely valamennyi területre kitér:

„A rekreáció szabadidőben, a tevékeny pihenés érdekében végzett minden olyan kulturális, társas, játékos és mozgásos tevékenység, melyet a napi fő elfoglaltság által okozott fáradtság, fe-

szültség feloldása, a testi-lelki teljesítőképesség és képesség helyreállítása, fokozása érdekében tesz az ember.” (Fritz, 2011, old.: 28.)

A minőségi szabadidő eltöltése történhet fizikai vagy szellemi tevékenységek végzésével, bár e kettőnek az éles szétválása sok esetben nem lehetséges (Ábrahám, 2010). Tény azonban, hogy az elmúlt időszak változásainak köszönhetően az életmódunkban is olyan kedvezőtlen tendenciák léptek fel, melyek a mozgásos rekreációt háttérbe szorították (Révész, Müller, Herpainé, Boda, & Bíró, 2015).

A minőségi szabadidő-eltöltés gyakran kapcsolódik a hosszabb vagy rövidebb időtartamú utazásokhoz, vagy egy-egy kellemes este eltöltéséhez vendéglátóhelyeken (Beke & Tömő, 2023). Ezek a területeken tavasztól késő nyárig, kora őszig fokozott terhelés lép fel, mely így joggal

veti fel a kérdést, hogy azok, akik ezen a területen dolgoznak, megfelelő mennyiségű szabadidővel rendelkeznek-e, illetve munkáltatójuk fontosnak tartja-e a minőségi szabadidős lehetőségek támogatását. Az elmúlt évszázadok fejlődésének köszönhetően az ipari forradalom idején jellemző 12-16 órás napi munkaidő mára napi 8 órára csökkent, ugyanakkor több más szektorhoz hasonlóan a turizmus is az a terület, ahol a napi terhelés 12 órára is kinyúlhat és a szabadnapok is kevésbé tervezhető programok megvalósítását teszik lehetővé. Mindezen megállapításokat figyelembe véve a szerzők úgy gondolták, hogy ezt a kérdéskört érdemes lenne megvizsgálni Magyarország egyik kiemelt egészségügyi területén.

Módszer

A kérdéskört a szerzők saját készítésű kérdőív segítségével igyekeztek körbejárni, mely kiterjedt a város turisztikai szektorában foglalkoztatottak valamennyi szintjére, így a kitöltők körében az alábbi pozíciójú szakemberek vettek részt: - tulajdonos, - középvezető, - alkalmazott

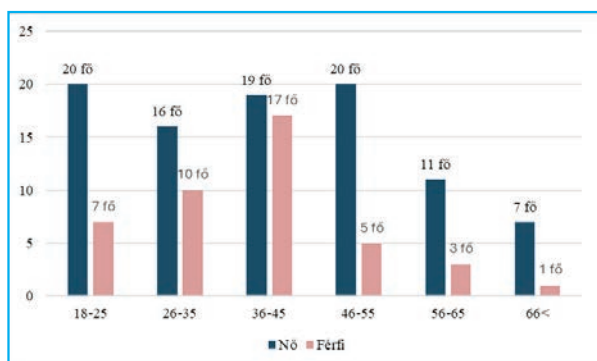
A vizsgálat helyszínét tekintve kiterjedt a kiállítóhelyekre, cukrászdákra, éttermekre, a fürdő szolgáltatói körében dolgozókra. A kérdőív összesen 30 kérdést tartalmazott, melyek az alábbi területeket érintették:

- demográfiai adatok, - munkahellyel kapcsolatos kérdések, - szabadidő eltöltésének módja
- végül a WHO egészség és jó-lét validált kérdőívnek kérdéseire válaszolhattak a megkérdezettek (WBI-5).

A kérdőív kitöltésére papíralapon és online is lehetőség nyílt. Összesen 131 fő adott választ, valamennyi értékelhető volt, mely jelen kutatási eredmények bemutatásának alapját adta. A kapott eredmények a Microsoft Excel programmal kerültek feldolgozásra és alapvetően leíró-statisztikai módszerek kerültek alkalmazásra. Az eredmények nem nevezhetőek reprezentatívnak, ugyanakkor igen informatívak és érdekes gondolatokat vetnek fel.

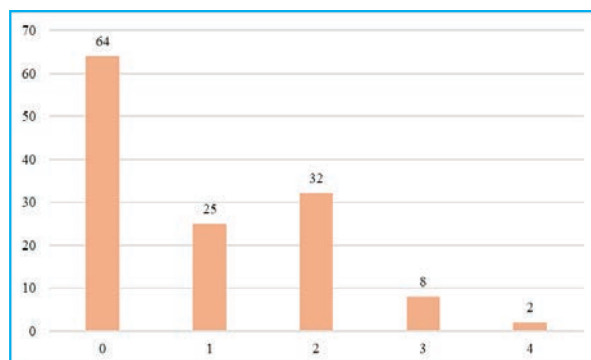
Eredmények

A válaszadók nemi megoszlását tekintve 67%-ban (88 fő) képviseltették magukat a nők, míg 33%-ban a férfiak. A válaszadók behatárolt korcsoportok közül választhattak. Az életkor megoszlása elég változatos volt, hiszen minden kategóriára érkezett válasz. A legtöbb kitöltő, 27 %-ban (36 fő) a 36-45 év közötti korú volt (1. ábra), míg az 56-65 év közötti korcsoportból, illetve az 65 éven felül érkezett a legkevesebb válasz.

1. ábra: Nemek életkoronként való megoszlása (n=131) Forrás: Saját kutatás

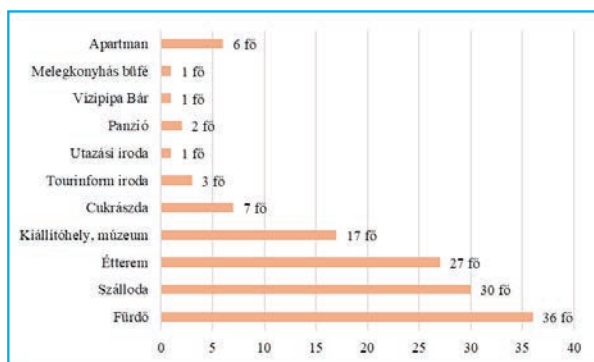
A válaszadók családi állapotát tekintve 34%-a él házasságban, míg majdnem ugyanilyen arányban 31%-ban vannak jelen az egyedülállók, 27%-uk párkapcsolatban él. Ennek megfelelően megállapítható, hogy a mintában résztvevők több mint a fele rendelkezik olyan követlen szociális kapcsolattal, mely a mindennapi mentális egészség megóvása szempontjából kiemelkedő jelentőségű. Megvizsgálva a családi állapotot, a nemeket, és a gyermekek számát a következőket állapíthatjuk meg: a férfi kitöltők (43 fő) esetében a párkapcsolatban élők közül 8 főnek nincs gyermeke, egy egyedülálló apuka van, akinek 3 gyermeke van, míg a többi egyedülálló (11 fő összesen) férfinak nincs gyermeke. A házasságban élők (16 fő) esetében a gyermekek számát illetően elég vegyes válaszok érkeztek, hiszen 5 fő gyermektelen, egy gyermekes 1 fő, két gyermekes 9 fő és három gyermekes 1 fő. A családost választ jelölő férfiak (7 fő) körében 4 főnek van egy gyermeke, 1 főnek van két gyermeke, és 2 főnek van négy gyermeke. Női kitöltők (88 fő) esetében megfigyelhető, hogy nincsen négy gyermekes anyuka, a családost lehetőséget jelölőknél (9 fő) 1 gyermekes 5 fő, 2 gyermekes 2 fő és 3 gyermekes 2 fő válaszok érkeztek, egyedülálló választ jelölő nők (29 fő) esetében a legtöbbször nincs gyermeke (19 fő). Az eredmények alapján vannak egy gyermekes 4 fő, két gyermekes 6 fő, egyedülállók is, viszont a házasságban élők (28 fő) esetében is vegyes a gyermekek száma, hiszen 7 nő jelölt nulla gyermeket, 6 házasságban élőknek van egy gyermeke, 10 főnek van két gyermeke, csupán 4 házasságban élőknek van három gyermeke, a mindössze 3 fő özvegy kitöltő nőnek vannak gyermekeik, 1 főnek kettő, 2 főnek pedig egy gyermeke, a párkapcsolatban élő nők (19 fő) közül 13 főnek nincs gyermeke, 3 főnek van egy gyermeke és 3 főnek van két gyermeke (2. ábra).

2. ábra: Gyermekek számának alakulása a válaszadók között Forrás: Saját kutatás

Iskolai végzettség tekintetében a válaszadók két legnagyobb csoportja 42-42 fő válaszolt a szakközépiskola és főiskola, egyetem lehetőséggel, ami a minta 32-32%-a, ezt követte 26 fővel a szakiskola, szakmunkásképző választ jelölők (20 százalék) és a gimnáziumban végzettség száma pedig 21 fő volt, ez mindössze 16 százalékot jelent, ugyanakkor legfeljebb 8 általánossal rendelkező kitöltő nem volt. Az iskolai végzettség és az átlagkereset meghatározza azt a diszkrécionális jövedelmet, melyet a résztvevők a minőségi szabadidő eltöltésére fordíthatnak.

A válaszok alapján elmondható, hogy szakmunkásképzővel rendelkező munkavállalók nettó átlagkeresete 150 ezer forinttal kezdődik, míg középvezetői szinten 200-400 ezer között mozog. Legtöbbször 250-300 ezer forint közötti kereset jelölték, míg 8,3% 400 ezer feletti bérrel rendelkezik. A válaszadók munkahely megoszlását a 3. ábra szemlélteti, A vizsgálat során 4 kategória közül jelölhettek a kitöltők: alkalmazott, vezető, középvezető és tulajdonos.

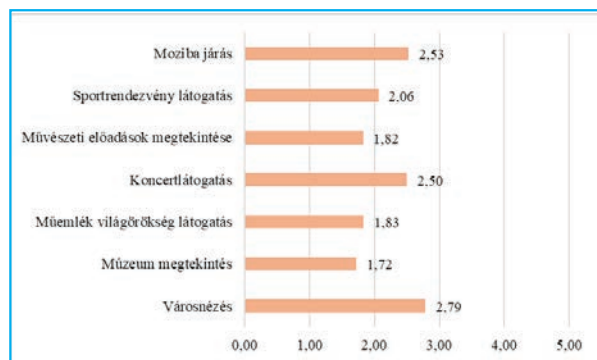

3. ábra: Válaszadók munkahelye (n=131) Forrás: Saját kutatás

Minden kategóriából érkeztek kitöltések, 100 fő az alkalmazotti pozíciót (76 százalék), 6 fő a vezetői pozíciót (4 százalék), 15 fő a középvezetői pozíciót (12 százalék) és 10 fő a tulajdonosi pozíciót jelölte be (8 százalék). A legtöbben egy műszakban dolgoznak, ezt a kategóriát 112 fő jelölte (85 százalék), 2 műszakos munkarendet 15 fő jelölt (12 százalék) és 3 műszakot mindössze 4 fő választott (3 százalék). A munkaidő megoszlásának alakulására is kíváncsi voltam, a kitöltők közül a legtöbben, 87 fő 8 órában dolgozik (66 százalék), 12 órában 35 személy dolgozik (27 százalék), 7 fő jelölte be a 6 órás munkaidőt (5 százalék), és a kitöltők csupán 2 százaléka (2 fő) jelölte a 4 órás munkaidőt, 117 fő áll kapcsolatban a vendégekkel, 14 fő nem.

A dolgozók rendelkezésre álló szabadidejének mennyisége megadott kategóriák alapján: 59 fő (45 százalék) jelölte a heti 1-2 nap választ, 33 fő (25 százalék) a napi 1-2 óra lehetőséget, 21 fő (16 százalék) jelölte a hétvégeket és 18 fő (14 százalék) a havi 10-15 nap lehetőséget választotta.

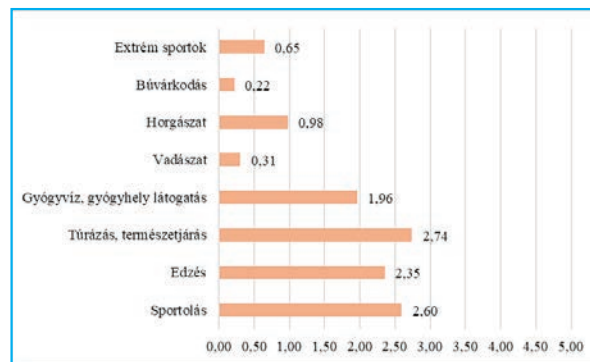
A rekreációs tevékenységek esetében Likert skálán értékelhették a különböző tevékenységeket, ezek alapján az alábbi eredmények születtek (4. ábra).

4. ábra: A szellemi rekreációs tevékenységének átlagos értékelése (n=131)

Forrás: saját kutatás

A válaszok jól tükrözik, hogy elsősorban a városnézést, a mozit és a koncertlátogatást emelték ki a megkérdezettek. Miután a munkavégzés típusánál elsősorban a szellemi, vagy a szellemi és fizikai munka egyaránt végzése került megjelölésre, hasonlóképpen érdekesnek bizonyult, hogy miként értékelik a válaszadók a fizikai rekreációs lehetőségeket. Az előzőekhez hasonlóan 6 fokú (0-5-ig) Likert skála adta ennek is az alapját (5. ábra).

5. ábra: A fizikai rekreációs tevékenységek értékelésének átlagértékei (n=131)

Forrás: Saját kutatás

A legtöbb jelölést a túrás, természetjárás kapta, így ennek átlagos értéke 2.74 lett, nem sokkal ezután következett a sportolás 2.60 átlagponttal. Az edzés válaszlehetőség 2.35-ös, míg a gyógyvíz, gyógyhely látogatás pedig 1.96-os átlagos értékelést kapott. Jóval hátrább került a sorban a horgászat 0.98, az extrém sportok 0.65, vadászat 0.31 és a sorban az utolsó a búvárkodás 0.22 átlagértékelést kapott. A megadott lehetőségeken túl szeretnénk volna saját válaszokat is kapni arra, hogy a terület dolgozói miként töltik a mindennapjaikban a szabadidejüket, ezért mérőeszközként öt leggyakoribb tevékenységet az alábbiakban határoztuk meg:

1. kerékpározás
2. sportolás
3. kirándulás
4. edzés
5. horgászat.

A fenti tevékenységeken túl azonban megjelent a kertészkedés, motorozás, tánc, éneklés, kutyázás, utazás és a maszszázs is.

A szabadidő eltöltésének módján túl az arra fordítható jövedelem kérdése is fontos, ezen kérdés esetében a megkérdezettek közül 73 fő jelölte, hogy költ ezekre a lehetőségekre, ugyanakkor 58 fő nem, mely a megkérdezettek 44%-a. Amennyiben mindezt összevetjük az iskolai végzettséggel illetve jövedelemmel, elsősorban az alapfokú, illetve szakmunkás végzettséggel rendelkezők az érintettek, ezek közül is azok, akik nem szakirányú végzettséggel rendelkeznek, ezáltal csak kiegészítő munkát végeznek az adott létesítményben.

A nyaralás kérdéskörét érintve kisebb százalékban (42%) jelölték a külföldi úticélt, míg 58%-ban a belföldi lehetőségeket használják ki. Vezetők esetében fontosnak tartottuk megvizsgálni, hogy van-e elérési kötelezettsége. A megkérdezettek közül 30 fő volt, aki vezetőként dolgozott, ebből 18 főnek volt ilyen kötelezettsége.

A munkáltatói oldalról való odafigyelés szempontjára a vezetőknek arra is választ kellett adniuk, hogy mennyiben figyelnek oda a dolgozóik rekreációjára. 50-50 százalékban jelölték az igen vagy nem választ. Azok, akik igennel válaszoltak, elsősorban csapatépítő rendezvényeket szerveznek, míg 5 fő kedvezményes lehetőségeket is kínál a dolgozóinak. A „nem” választ adók elsősorban úgy vélik, hogy ezt mindenkinek magának kell megoldania. Hasonlóan érdekes kérdés a szabadnapok kiosztásakor figyelembe vett szempontok, melyre lehetősége volt minden magasabb pozíciójú kitöltőnek saját választ beírnia. A válaszok között azonos nem szerepelt, viszont voltak hasonló válaszok, amelyekben a közös az, hogy mindig egyforma legyen a szabadnapok/pihenők kiosztása és mindenkinek jó legyen, családnak és egyéb programokhoz igazodjon és pótolható legyen a kollé-

ga a szabadideje alatt. Voltak egyedi válaszok is, de ez elsősorban a szezonális eltérésekre hívta fel a figyelmet, melyben nagyobb szabadság mutatkozik a szabadnapok kiadása során.

Következtetés

A tanulmány elsődleges célja volt, hogy bemutassa azon szektor szereplőinek a rekreációs szokásait, akik a mindennapokban más emberek gondtalan pihenéséért dolgoznak. Az eredmények jól mutatják, hogy mind életkor, mind végzettség tekintetében egy nagyon heterogén csoportról beszélünk, ennek megfelelően a szabadidő eltöltésének módja is igen heterogén. A fizikai és szellemi rekreációs formák jellemzői nagy eltérést nem mutatnak az átlag populációhoz képest, mely az életmódunkra is nagy kihatással bír (Bárdos, 2019).

Pozitívumként kell kiemelni, hogy a megkérdezettek többsége igyekszik megteremteni annak lehetőségét, hogy valamilyen formában rekreálódjon, még akkor is, ha jövedelmi lehetőségei ezt erőteljesen bekorlátozzák. A szellemi és fizikai rekreációs formák közel azonos formában népszerűek, ugyanakkor az egyéni válaszok jól mutatják, hogy a kapcsolódási formák közül kiemelt helyet foglalnak el a nagyobb anyagi ráfordítást nem igénylő tevékenységek, mint a kerékpározás, kertészkedés stb. A vezető beosztásban dolgozók több, mint 50%-ának a szabadság ideje alatt is van elérési kötelezettsége, mely a nyugodt pihenést jelentősen akadályozza, ugyanakkor a vezetők többsége fontosnak tartja a beosztottak szabadnapjainak megfelelő ütemezését még akkor is, ha egyéb támogatást annak minőségi eltöltésére nem tud biztosítani.

Összefoglalóan, ha más csoportok rekreációs tevékenységét vizsgáljuk, szignifikáns eltérés ugyan nem tapasztalható, mégis a turizmus minőségi fenntartása érdekében kiemelten fontos lenne, hogy a munkáltatói oldal részéről is érzékeljék azt, hogy a munkavállaló fizikai és mentális állapotának megőrzése közös érdek, hiszen a kimerült és ingerlékeny alkalmazott tönkre teheti a vendég pihenését, mely hosszútávon senki érdekeit nem szolgálja.

Irodalomjegyzék

- Beke, S. (2017.). Békés megye népessége az egészségi állapot tükrében. Egészségtudomány, LXI.(3.), 57-74.
- Fritz, P. (2011). Mozgásos rekreáció. Rekreáció mindenkinek I. Szeged: Bába kiadó.
- Bárdos, G. (2019). Életmód, homeosztázis, szabadidősport. In Z. Gósi, S. Boros, & B. Patakiné, Soksziú rekreáció (old.: 6-21). Budapest: ELTE PPK.
- Beke, S., & Tömő, Z. (2023). Az utazás és lelki egészség kapcsolata, életminőséget befolyásoló aspektusai. Recreation, 16-21. <https://10.21486/recreation.2023.13.1.3>
- Ábrahám, J. (2010). Rekreációs alapok. Budapest: Nemzeti Erőforrás Minisztérium, Sportért felelős Államtitkárság.
- Révész, L., Müller, A., Herpainé, L., Boda, E., & Bíró, M. (2015). A rekreáció elmélete és módszertana 1. Eger: EFK Líceum.